

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

Кафедра безпеки життєдіяльності
(повна назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Р.Б. Папірник
« 10 » 20 19 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культура безпеки
(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 263 «Цивільна безпека»
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Охорона праці»
(назва освітньої програми)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

форма навчання денна
(денна, заочна, вечірня)

розробник Налисько Микола Миколайович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладаються основні відомості про безпеку в промисловій галузі і роль людини у забезпеченні безпеки. Показано, що фундаментальним принципом керування безпекою на сучасному етапі є формування культури безпеки. Проаналізовано міжнародний та вітчизняний досвід формування культури безпеки як наукової, організаційної та світоглядної концепції. Формується загальна психологічна настроєність на безпеку, що припускає самокритичність і самоперевірку, виключає благодушність і передбачає розвиток почуття персональної відповідальності й загального саморегулювання в питаннях безпеки.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
			IV	
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3,0	90	
Аудиторні заняття, у т.ч:	30		30	
лекцій	30		30	
лабораторні роботи				
практичні заняття				
Самостійна робота, у т.ч:	60		60	
підготовка до аудиторних занять	7		7	
підготовка до контрольних заходів	3		3	
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20		20	
виконання курсового проекту або роботи	—		—	
підготовка до екзамену	30		30	
Форма підсумкового контролю			екзамен	

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – формування розуміння сутності професійної діяльності фахівця з культури безпеки у охороні праці та формування мотивацій до сумлінного навчання за обраною спеціальністю.

Завдання – вивчення причин виникнення й розвитку науково-практичної діяльності в області цивільної безпеки та охорони праці; вивчення причин, які приводять до нещасного випадку в умовах виробництва; вивчення шляхів вирішення завдань охорони праці.

Пререквізити дисципліни.

«Основи цивільного захисту», «Безпека життєдіяльності і основи екології», «Правознавство», «Психологія і педагогіка».

Постреквізити дисципліни.

«Безпека потенційно небезпечних технологій та виробництв» «Охорона праці в галузі», «Безпека експлуатації інженерних систем і комунікацій».

Компетентності.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 09. Навики здійснення безпечної діяльності.

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК 01. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.

ФК 08. Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.

ФК 15. Готовність до застосовування та експлуатації технічних систем захисту, засобів індивідуального та колективного захисту людини від негативного впливу небезпечних чинників надзвичайної ситуації, дії небезпечних і шкідливих виробничих чинників.

ФК 21. Здатність ідентифікувати небезпеки, оцінювати джерела й види небезпек, описувати їхню класифікацію.

ФК 23. Здатність оптимізувати методи й засоби забезпечення безпеки людини від впливу різних негативних чинників.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263 6-2019):

РН 02. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

РН 05. Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності.

знати: суть і завдання цивільної безпеки та охорони праці на виробництві; основні поняття і визначення в області цивільної безпеки та охорони праці; небезпеки і їхні джерела;

безпека, система безпеки; принципи та засоби захисту людини в умовах виробництва.
вміти: сформулювати завдання цивільної безпеки та охорони праці, розробити рекомендації по зниженню рівня небезпеки на виробництві, визначити основні причини, що приводять до травмування і професійних захворювань працюючих.

Методи навчання. Практичний, наочний, словесний, робота з книгою

Форми навчання: аудиторна, позааудиторна, групова, індивідуальна.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Культура безпеки					
1. Основні терміни культурології. Загальне поняття безпеки. Визначення у сфері безпеки.	4	2			2
2. Ідентифікація поняття «культура безпеки життєдіяльності» особистості	4	2			2
3. Небезпеки сучасної цивілізації	4	2			2
4. Безпека особистості – гарантія виживання людства	4	2			2
5. Способи і засоби становлення безпечної особистості	4	2			2
6. Державна політика щодо формування ра реалізації культури безпеки в Україні	4	2			2
7. Нормативні та методичні документи з впровадження основних засад культури безпеки на підприємствах та інших сферах життя.	4	2			2
8. Оцінка безпеки на основі ризику	4	2			2
9. Характеристика людини, як елемента системи «людина-середовище».	4	2			2
10. Концепція компетенції. Типи базових якостей. Шкали компетенцій "ледь помітних розходжень" (ЕЗР). Шкали виміру компетенцій.	4	2			2
11. Психологія безпеки як науковий напрямок. Психологія безпеки як поведінкова лінія людини.	4	2			2
12. Концепція управління охороною праці.	4	2			2
13. Характер умов праці в будівництві.	4	2			2
14. Заходи спрямовані на становлення і розвиток культури безпеки	4	2			2
15. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні.	4	2			2
Разом за змістовим модулем	60	30			30
Підготовка до екзамену	30				30
Усього годин	90	30			60

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
1	Основні терміни культурології. Загальне поняття безпеки. Визначення у сфері безпеки. Історія розвитку охорони праці. Виникнення й розвиток науково-практичної діяльності в області охорони праці. Основні поняття і визначення в області охорони праці	2

2	Ідентифікація поняття «культура безпеки життєдіяльності» особистості. Надійність людини як ланки складної технічної системи. Надійність людини як ланки складної технічної системи	2
3	Небезпеки сучасної цивілізації. Виробнича середовище і умови праці. Формування небезпек в виробничій середовища	2
4	Безпека особистості – гарантія виживання людства. Психофізичного діяльності людини. Надійність людини як ланки складної технічної системи	2
5	Способи і засоби становлення безпечної особистості. Нормативні та методичні документи з впровадження основних засад культури безпеки на підприємствах та інших сферах життя.	2
6	Державна політика щодо формування ра реалізації культури безпеки в Україні. Законодавча база з цивільної безпеки та охорони праці. Рівні системи «людина – середовище мешкання». Концепція прийнятного (допустимого) ризику.	2
7	Нормативні та методичні документи з впровадження основних засад культури безпеки на підприємствах та інших сферах життя. Нормативна база з цивільної безпеки та охорони праці. Оцінка безпеки на основі ризику.	2
8	Оцінка безпеки на основі ризику. Визначення поняття небезпеки. Номенклатура і таксономія небезпек. Джерела небезпеки та їх класифікація: природні, техногенні, соціальні та комбіновані джерела небезпек. Квантифікація небезпек. Небезпечні та шкідливі чинники. Ризик як чинник потенційної небезпеки.	2
9	Характеристика людини, як елемента системи «людина-середовище». Нервова система – система захисту від небезпек. Характеристика аналізаторів і закон Вебера-Фехнера. Рухомий апарат людини, функціональний стан, корекція поведінки, безпека і час реакції. Вплив на життєдіяльність людини зорового, слухового, кожного, температурного, больового, нюхального, смакового аналізаторів.	2
10	Концепція компетенції. Типи базових якостей. Шкали компетенцій "ледь помітних розходжень" (ЕЗР). Шкали виміру компетенцій. Пошкодження або травмування людини. Виробничий травматизм. Професійні захворювання. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори, їх класифікація.	2
11	Психологія безпеки як науковий напрямок. Психологія безпеки як поведінкова лінія людини. Психологічні причини травматизму. Психологічні процеси трудової діяльності людини і безпека праці. Відчуття і сприйняття. Пам'ять. Мислення. Емоції. Настрій і пристрасті. Воля. Впевненість. Характер. Трудовий колектив і безпека праці. Необережність та її причини.	2
12	Концепція управління охороною праці. Завдання та функції управління охороною праці. Навчання працівників з питань охорони праці. Інформаційне забезпечення в цій	2

	галузі. Забезпечення безпечності виробничого устаткування, технологічних процесів, будівель і споруд. Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту.	
13	Характер умов праці в будівництві. Аналіз умов праці, причин травматизму й професійних захворювань в будівельній галузі. Методи вивчення матеріалів пов'язаних з виникненням і профілактикою виробничого травматизму та професійних захворювань.	2
14	Заходи спрямовані на становлення і розвиток культури безпеки. Людський чинник в забезпеченні виробничої безпеки.	2
15	Проблеми впровадження культури безпеки в Україні. Ступінь зносу та рівень оновлення основних засобів за видами економічної діяльності. Ігнорування та порушення норм і правил охорони праці, службова недбалість, низький рівень організації праці, експлуатація основних засобів, що знаходяться у критичному стані.	2
	Разом	30

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан.	Тема занять	Тривалість (годин)
	Практичні заняття не передбачені навчальним планом	

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан.	Тема занять	Тривалість (годин)
	Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом	

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять (виконання індивідуального завдання у вигляді презентації)	7
2	Підготовка до контрольних заходів	3
3	Виконання курсового проекту або роботи	—
4	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	
4.1	Основні процедури аналізу ризику. Методи проведення аналізу ризику. Характеристика методів аналізу ризику.	4
4.2	Принципи забезпечення безпеки. Методи забезпечення безпеки	4
4.3	Здоров'я людини, як медико-біологічна і соціальна категорія. Системи сприйняття людиною стану зовнішнього середовища	4
4.4	Геофізичні (ендогенні) небезпечні явища. Медико-біологічні небезпеки	4
4.5	Соціально-політичні небезпеки. Групи несприятливих факторів житлового середовища людини	4
5	Підготовка до екзамену	30
	Разом	60

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю знань студентів: усний та письмовий.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Культура безпеки

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	15
2.	Оформлення конспекту лекцій	10
3.	Виконання та захист індивідуального завдання у вигляді презентації	35
4.	Контрольна робота	40
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в – 1 бал.
Всього 15 лекцій.

Оформлення конспекту лекцій

Оформлення конспекту лекцій:

- а) повне та акуратне оформлення всіх лекцій з ілюстраційним матеріалом (схем, таблиць), виділенням визначень понять, виконання самостійних завдань – 8-10 балів;
- б) оформлення більшості лекцій з частковим ілюстраційним матеріалом, виділенням визначень понять, виконання самостійних завдань – 5-7 балів;
- в) оформлення більшості лекцій з частковим ілюстраційним матеріалом, без виділення визначень понять, з частковим виконання самостійних завдань – 3-4 бали;
- г) часткове оформлення фрагментів лекцій за відсутністю ілюстраційного матеріалу, без виділення визначень понять, з частковим виконання самостійних завдань – 2 бали;
- д) наявність фрагментів лекційного матеріалу – 1 бал.

Виконання та захист індивідуального завдання у вигляді презентації

- а) повна, багатосторінкова презентація, оформлена за правилами ефективного аудіо-візуального сприйняття контенту, вичерпне висвітлене теми, структурований доклад, впевнена відповідь на питання, сучасні дані – 32-35 балів;
- б) багатосторінкова презентація з переважно текстового змісту, неповне висвітлення теми – 25-31 балів;
- в) багатосторінкова презентація з переважно текстового змісту, неповне висвітлення теми, застарілі дані – 16-24 балів;
- г) презентація на 2-4 сторінки, без таблиць, схем, застарілі дані, невпевнена відповідь 8-15 балів.
- д) доповідь без презентації 1-7 балів.

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 20.

Максимальна кількість балів за відповіді на запитання контрольної роботи – 40.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

- 20-17 балів – студент дав вичерпну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, дав на них ґрунтовні пояснення.
- 16-12 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатніх пояснень до них.

11-9 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них.

8-5 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри.

4-1 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Екзамен

Максимальна оцінка – 100 балів. Екзамен складається з двох рівнозначних теоретичних запитань.

Максимальна кількість балів за кожне теоретичне запитання складає 50 балів:

- за повну відповідь, що містить взаємозв'язок основних понять та визначень і характеризується логічним та чітким викладенням матеріалу, студент одержує 50 балів;
- якщо у відповіді розкрито сутність питання, але допущені не принципові помилки, відсутня необхідна деталізація, студент одержує 41-49 балів;
- якщо у відповіді розкрито сутність питання, але допущені неправильні тлумачення, студент одержує 31-40 балів;
- студент не повністю розкрив сутність питання, але показує володіння матеріалом дисципліни, поняттями 21-30 балів;
- студент не повністю розкрив сутність питання, у відповіді допущені грубі помилки – 11-20 бали;
- якщо у відповіді містяться принципові помилки, або повністю відсутня відповідь – 0-10 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни є середньоарифметичною між оцінкою змістового модуля 1 та екзамену.

Порядок зарахування пропущених занять. Захист реферату за темою пропущеного заняття з лекційного курсу або відпрацювання пропущеного практичного заняття шляхом виконання завдання згідно з тематикою пропущеної практичної роботи.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Скалецький Ю.М. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні. Аналітична доповідь / Скалецький Ю.М., Бірюков Д.С., Мартюшева О.О., Яценко Л.Д.– Київ: ІСД, 2012.– 17 с.;
2. Беликов А. С. Учебник. Безопасность жизнедеятельности/ Беликов А. С. Капленко Г.Г., Мацияко В.В., Пушнін Л.П., Стаценко Ю.Ф., Кривонос Е.А., Андреева А.В., Зибров И.Ф.– Дн-ск: ФОП Середняк Т.К., 2015. – 636 с.;
3. Культура безпеки в ядерній енергетиці: Підручник. / В.В. Бегун, С.В. Широков, С.В. Бегун, Є.М. Письменний, В.В. Литвинов, І.В. Казачков. – К., 2012. – 539 с.
4. Ярошевська В.М., Чабан В.Й. Охорона праці в будівельній галузі.– Рівне: Нац. університет водного господарства та природокористування, 2005.– 313 с.;5.
5. Крикунов Г. Н., Беликов А.С., Залунин В.Ф., Довгаль В.Н. Безопасность жизнедеятельности.– Дн-ск: Пороги,1992.– 196 с.;
6. Лушкін В. А. Безпека життєдіяльності.– Житомир: Житомир, 2001.– 671 с.;

Допоміжна

1. Конституція України від 28.06.1996 р.

2. Закон України «Про охорону праці» від 25.11.1992 р.
3. Закон України «Про колективні договори» від 17.12.1993 р.
4. «Типове положення про службу з охорони праці» Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.01.2005 р., № 15.
6. «Типове положення про навчання з питань охорони праці» ДНАОП-4.12.1999 Наказ Держнаглядохоронпраці від 17.02.1999 р., № 27.
7. «Положення про порядок накладання штрафів на підприємства, установи і організації за порушення актів про охорону праці» Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1993 р., № 754.
8. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. Київ, 1999.

12. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. www.nbuv.gov.ua.
2. <http://www.dnopr.kiev.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з питань праці (Держпраця).
3. <http://www.social.org.ua> – Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Розробник _____ (М.М. Налисько)
(підпис)

Гарант освітньої програми _____ (А.С. Беліков)
(підпис)

Силабус затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності
Протокол № 5 від «30» 09 2019 року